

ŽODŽIŲ *PERŽIŪRĖTI* IR *PERŽIŪRA* VARTOJIMAS ADMINISTRACINĖJE KALBOJE

ESMINIAI ŽODŽIAI: žodžių reikšmė, administracinė kalba, leksika.

Žodžių *peržiūrėti* ir *peržiūra* vartojimą administracinėje kalboje paskatino patyrinėti Didžiųjų klaidų sąrašo, patvirtinto Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1997 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 68 (Žin., 1998, Nr. 18-445), 1.4.68 punktą. Jame nurodyta, kad veiksmažodis *peržiūrėti* nevartotinas reikšme „persvarstyti; iš naujo, dar kartą apsvarstyti“: *peržiūrėti (=iš naujo, dar kartą apsvarstyti) bylą, klausimą, tvarką* ir pan. Tačiau panašios vartosenos administracinėje kalboje apstu.

Straipsnio tikslas – aptarus žodžių *peržiūrėti* ir *peržiūra* pateikimą žodynuose, išnagrinėti realiąją jų vartoseną administraciniuose tekstuose ir pateikti siūlymus dėl šių žodžių reikšmių apibrėžimo žodynuose.

VEIKSMAŽODŽIO *PERŽIŪRĖTI* REIŠMIŲ PATEIKIMAS ŽODYNUOSE

Abejonių dėl veiksmažodžio *peržiūrėti* vartosenos, matyt, kyla dėl to, kad tai priešdėlinis veiksmažodis, padarytas iš veiksmažodžio *žiūrėti* su priešdėliu *per-* ir jam priskiriama viena iš DŽ nurodytų šio priešdėlio reikšmių: veiksmo kartojimas, iš naujo ko padarymas: *pérdažyti, pérdirbti, pérgalvoti, pérsiūti*. Taigi darybinė šio žodžio reikšmė būtų „iš naujo pažiūrėti.“ Tačiau DLKG (1996: 289) rašoma, kad veiksmažodžių „[p]riešdėlis paprastai ne tik keičia veiksmo reikšmę, bet ir suteikia veiksmažodžiui kitokių reikšmės ypatybių. Taigi su priešdėliais daromos ne skirtingos veiksmo formos, o skirtingos reikšmės veiksmažodžiai“. Vadinasi, veiksmažodžis *peržiūrėti* šalia pagrindinės reikšmės „žiūrėti dar kartą“ galėtų turėti ir kitokių reikšmės atspalvių.

DŽ veiksmažodis *peržiūrėti* apibūdintas glaustai: „vieną po kito apžiūrėti (ieškant, tikrinant)“: *~ėjau visus kampus, padėjimus, ir neradau. || sngr. : Pėrsižiūrėk savo kišenes, ir rasi.*

Plačiau ir tiksliau šis žodis apibūdintas LKŽ_e. Pateiktos šešios veiksmažodžio *peržiūrėti* reikšmės:

1. *kiaurai matyti, permatyti*: Mūrai to miesto buvo peržiūrimi ir skaitūs kaip stiklas prš¹; 2. *apžiūrėti*: Kad dabar jis ėmė viską gerai peržiūrėti, tuojaus elnią pamatė Tat. Ką mes tų nuotraukų (nj.) turiam, par dvi dienas nepəržiūrėtum Bt. Juodu pėržiūrėjo mane teip dailiai ir nuėjo Slv. Pelėda visus paukščius paržiūrėjus – nė vienas jai teip gražus nebuves, kaip tiktai jos pačios vaikas Sln. || ŠT289 *permesti akimis*: Gal nelabai skaitai [laikraščių]? – Paržiūriū Mžš. Grįžęs iš darbo buvau įpratęs dar valandą kitą pasėdėti, peržiūrėti laikraščius J.Jank. || *patikrinti*: Audeklus pėržiūrėdavau vilnonius, ar gerai suausta Pv. Párėjom par visą mišką, pəržiūrėjom Grz. Reiks pėržiūrėt kiaušinius, ką vištos peri Aln. Teip tie tarnai paržiūrėjo ir apsakė, kaip rado DS72(Rs). Priekabiai peržiūri detales rš. | Sąsiuvinius [mokytojas] peržiūrės pirmadienį V.Bub. | refl. tr.: Dėl visa ko pėrsižiūrėkime savo daiktelius M.Katil. || *nuodugniai apžiūrėti, patikrinti (ligonį)*: Jis (daktaras) pėržiūrėjo, va, kad mačija, tai tuoj vaistus išrašis PnmR. Doktorai turia pəržiūrėt jos sveikatą Jrb. Vešiuos pas daktarą [vaiką], pėržiūrės, mažu padės Slv. || prk. *apmąstyti, įvertinti*: Kritiškai peržiūrėti savo ankstesnį kelią rš. Programos buvo iš naujo peržiūrėtos ir patikslintos rš. | refl. ŠT290. 3. *apsirikti, suklysti žiūrint, apsipažinti*: Ko tu, vaikel, žiūri, atsitinka senam žmogui kartais ir pəržiūrėt Žg. 4. *ilgai žiūrint pagadinti, paveikti*: Aš perrytojau baltas rankeles, aš pėržiūrėjau stiklo langelius DrskD209. 5. *nuziūrėti*: Akys negeros pėržiūrėdavo Lel. 6. tr. *nugalėti žiūrint*: Ėjom su Jonu žiūrynėn, tai aš jį pėržiūrėjau Rdm.

Dalis LKŽ_e pateiktų reikšmių būdingesnės tarmėms, dabartinei (ypač administracinei) vartosenai svarbi antroji reikšmė „apžiūrėti“, įžvalgiai suskaidyta į reikšmės atspalvius: 1) permesti akimis; 2) patikrinti; 3) nuodugniai apžiūrėti, patikrinti (ligonį); 4) apmąstyti, įvertinti. Iš jų trečiasis administracinėje kalboje nevartojamas.

Toliau tikslinantis nagrinėjamo veiksmažodžio reikšmės atspalvius, reikėtų išsiaiškinti veiksmažodžio *patikrinti* reikšmes. DŽ nurodomos dvi šio veiksmažodžio reikšmės „1) pažiūrėti tikrumo, teisingumo, pakontroliuoti: *patikrinti dokumentus, kasą*; 2) nustatyti kokybę, būklę: *Mokytojas patikrino rašomąjį darbą.*“ LKŽ_e pateiktos trys reikšmės, nagrinėjamam atvejui aktuali pirmoji reikšmė, DŽ nurodytos reikšmės pateikiamos kaip vienos reikšmės atspalviai „*pažiūrėti, ar kas teisinga, ar atitinka reikalavimus, pakontro-*

¹ Šaltinių sutrumpinimai kaip LKŽ.

liuoti, iš(si)aiškinti tikrinant; nustatyti būklę: Nueina gaspadorius, patikrina tas duris – durys užrakintos Žr.“

Iš aptartų veiksmožodžio *peržiūrėti* reikšmių ir jų atspalvių žodynuose ryškėja administracinei kalbai svarbus reikšmės atspalvis „iš(si)aiškinti tikrinant; nustatyti būklę.“ Tokio reikšmės atspalvio nėra pateikta KancKP, čia teigiama, kad „**péržiūrėti** – gali reikšti skaitant, vartant ar kaip kitaip peržvelgti, susipažinti: *Būtina peržiūrėti turimus dokumentus. Įstaigos vadovas, peržiūrėjęs (perskaitęs) dokumentą (susipažinęs su dokumentu), rašo rezoliuciją. Nutarta peržiūrėti (iš naujo) turimus duomenis.*“ Tačiau iš karto perspėjama: jei peržvelgimu neapsiribojama, o daroma kas nors daugiau, vartotini atitinkami veiksmožodžiai: *Taryba peržiūrėjo (=pakeitė, papildė) savo sprendimą. Komisija skundą peržiūrėjo (=išnagrinėjo, apsvarstė iš naujo).*

VEIKSMAŽODŽIO *PERŽIŪRĖTI* VARTOSENA ADMINISTRACINĖJE KALBOJE

Kad veiksmožodis *peržiūrėti* yra reikalingas ir neretai vartojamas administracinėje lietuvių kalboje, matyti iš paieškos rezultatų teisės aktų duomenų bazėse. LRS teisės aktų paieškos bazėje iki 2013 m. spalio 30 d. rasti 6218 dokumentai, kuriuose pavartotas žodis *peržiūrėti* (dažniausiai veiksmožodžio bendraties forma, nors esama ir neveikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko dalyvio daugiskaitos vardininko), o ES teisės aktų ir kitų viešųjų dokumentų „EUR-lex“ bazėje rasti 5327 tokie dokumentai. Reikia pasakyti, kad šio veiksmožodžio ar jo formų pavartojimo atvejų yra kur kas daugiau, nes kai kuriuose dokumentuose vartojama ne po vieną kartą.

Tai, kad žodis *peržiūrėti* būdingas administracinei kalbai, rodo ir objektinės reikšmės žodžiai, kuriuos jis prisijungia. Dažniausi iš jų įvairių dokumentų įvardijimai: apibendrintas įvardijimas (*peržiūrėti dokumentus, teisės aktus, projektą*), dokumentų rūšių pavadinimai (*peržiūrėti ataskaitą, direktivą, įsakymą, nutarimą, nutartį, programą, reglamentą, taisyklės, sprendimą, sutartį*). Šiais atvejais *peržiūrėti* dokumentus galima ir fizine reikšme, kaip ir apibūdinta KancKP – skaitant, vartant ar kaip kitaip peržvelgti, susipažinti. Tačiau kai šalia dokumento pavadinimo atsiranda žodis *nuostatos* (pvz., *peržiūrėti projekto nuostatas*), tada aišku, kad kalbama apie būklės įvertinimą, kartais nurodoma, ką vertinant sprendžiama apie būklę ar pa-

dėtį, pvz.: *peržiūrėti funkcijas, kontrolės būdus, priemones, įsipareigojimus, tvarką, susitarimų tinkamumą, sprendimų vykdymo politiką, atlyginimo taikymą*, ar tiesiog apibendrintai – *teisinių reglamentavimą*. *Peržiūrėti* (įvertinti tinkamumą) galima ir tam tikrus konkrečius nustatytus dydžius, pvz.: *lėšų, tarifų dydį; etatų skaičių; priemonių sąrašą; įmokas už paslaugas; kainas; baudų dydžių ribas, ribines vertes*.

Išnagrinėjus šio veiksmožodžio ir jo formų realiąją vartoseną, administracinėje kalboje išryškėja kelios *peržiūrėti* vartojamos reikšmės ir jų atspalviai.

1. Reikšmė, susijusi su tiesioginiu (fiziniu) žiūrėjimu, – *apžiūrėti*, permesti akimis, *peržiūrėti* duomenis, informaciją, įrašą, pvz.:

Visuomenės informavimo tikslais skelbiamus duomenis Registro duomenų gavėjas gali peržiūrėti patvirtinęs sutikimą (Žin. 2013 10 30, Nr. 113-5677); *Atsižvelgiant į pateiktą prašymą, duomenų gavėjui sudaroma galimybė VSSIS informaciją peržiūrėti leidžiamosios kreipties būdu internetu* (Žin. 2013 10 19, Nr. 110-5469); *Paskelbti akistatos dalyvių parodymus, užfiksuotus pirmesnių apklausų protokoluose, taip pat perklausyti ir peržiūrėti tų apklausų garso ir vaizdo įrašus leidžiama tik po to, kai akistatos dalyviai davė parodymus* (LRS, 2013 07 02). Iš LRS teisės aktų duomenų bazėje patikrintų 210 atvejų – 32 atvejais *peržiūrėti* pavartotas „peržvelgti“ reikšmė. Taigi ši reikšmė mažiau aktuali administracinei kalbai.

2. Patikrinti, t. y. nustatyti būklę, padėtį, paprastai siekiant ją pakeisti. Administracinėje kalboje galima įžvelgti kelis „patikrinti“ reikšmės atspalvius:

patikrinti, t. y. nustatyti būklę, pvz.:

Administratorius (administratoriai) privalo patikrinti (peržiūrėti) informacinės sistemos sąranką ir informacinės sistemos būsenos rodiklius reguliariai, ne rečiau kaip kartą per metus (Žin. 2013 08 07, Nr. 86-4310); *Praėjus penkeriems metams po šios direktyvos įsigaliojimo, Komisija peržiūri jos taikymą ir pateikia Tarybai šios direktyvos veikimo ataskaitą* (OL C 054, 2012 02 23); *reikalaujama, kad Komisija, remdamasi GPGB, peržiūrėtų [trūksta kablelio – R. V.] ar šių tipų įrenginiams reikia nustatyti visoje ES galiojančias išmetamų teršalų ribines vertes ir iš dalies keisti V priede nustatytas išmetamų teršalų ribines vertes* (EK ataskaita, COM/2013/286, 2013 05 17).

Patikrinti – tai vienas iš pirmesnių proceso, apimančio dokumentų keitimą, veiksmų, paprastai tokiais atvejais tie veiksmai ir vardijami, pvz.:

Pavesti Seimo kanceliarijai peržiūrėti ir prireikus pakeisti ar parengti naujus iškilmingų Seimo posėdžių ir minėjimų organizavimo tvarką reglamentuo-

jančius teisės aktus (LRS, 2013 06 12); Reikėtų **peržiūrėti** dabartines vado-
vavimo ir administravimo struktūras ir **įvertinti**, ar reikia pakeitimų ir kokių
(OL C 107, 2011 04 06); Valstybės narės užtikrina, kad ekstremaliųjų situ-
acijų likvidavimo planai būtų reguliariai **išbandomi, peržiūrimi ir persvars-
tomi** (EK pasiūlymas COM/2012/0242, 2012 05 30). Tokia vartoseną gana
paplitusi teisės aktuose.

Išsiskiria du veiksmožodžio *peržiūrėti* reikšmės „patikrinti“ atspalviai:
1) kai vertinama būklė ir tik peržiūrint išaiškėja, ar reikės ką nors keisti ar
ne: *peržiūrėti ir įvertinti informaciją, peržiūrėti ir suderinti nušalinimo tvarką,
peržiūrėti ir prireikus pakeisti ar parengti naujus teisės aktus, peržiūrėti teisinį
reglamentavimą ir nustatyti, ar reikia keisti įstatymus*; 2) kai *peržiūrėti* reikš-
mė šalia „patikrinti“ reikšmės apima ir „siekiant pakeisti, patikslinti, pri-
taikyti prie pasikeitusių aplinkybių“ požymį, pvz.: *peržiūrėti lėšų dydį ir
perskirstyti jas, peržiūrėti priemones ir sumažinti jų skaičių*. Dar plg.: *Savival-
dybių tarybos turėtų peržiūrėti jau patvirtintus tarifus už mėgėjų sodo žemę ir
juos padidinti nuo 1 lito iki 3 litų už arą* (LRS Teisės departamento išvada,
2013-06-10); *Pastebėtina, kad peržiūrėti vykdomas valstybės funkcijas ir kai
kurių jų atsisakyti, nėra siūloma* (Komiteto išvada, 2013 10 03).

3. Pakeisti, patikslinti, priderinti prie pasikeitusių
aplinkybių. Ši reikšmė labai artima reikšmei „patikrinti, siekiant pakeis-
ti“, tačiau yra veiksmo užbaigtumo skirtumas. Aiškiausiai tokia reikšmė
išryškėja sakiniuose, kuriuose vartojami būtojo kartinio laiko dalyviai, pvz.:
Peržiūrėti fiksuotų tarifų didžiausi galimi dydžiai taikomi tik gamintojams,
kurių elektrinėms leidimas gaminti elektros energiją išduotas po šių tarifų įsi-
galiojimo dienos (Žin. 2011, Nr. 62-2936); **Pačia** direktyva papildomai griež-
tinami **peržiūrėtų** rekomendacijų elementai (EK pasiūlymas COM/2013/45,
2013 02 05); **Peržiūrėtos** SVP (Sutarties dėl viešųjų pirkimų) tekstas yra
aiškesnis ir skaidresnis, juo užtikrinamos vienodos viešųjų pirkimų procedūrų
sąlygos tiekėjams [...]. *Be to, kad būtų galima realiai atverti kitų SVP Šalių
viešųjų pirkimų rinkas, peržiūrėtame* tekste yra visiškai naujų nuostatų, ku-
riomis labai pagerinamos ES tiekėjų dalyvavimo sąlygos užsienyje (EK pasiū-
lymas, COM/2013/143, 2013 03 22).

Kartais tiesiog nurodoma, kaip reikia peržiūrėti, t. y. patikslinti, pakeis-
ti, pvz.: *Taip pat pabrėžta, kad reikia peržiūrėti* (plg. pakeisti, patikslinti)
reglamentavimo sistemą ir pensijų modelius taip, kad būtų užtikrintas privačių
pensijų saugumas (Baltoji knyga COM/2012/055, 2012 02 16); *2010 m.
gruodžio 16 d. Belgijos Vyriausybė pagal ES sutarties 48 straipsnio 6 dalies*

pirmą pastraipą pateikė pasiūlymą **peržiūrėti** (plg. pakeisti, patikslinti) SESV 136 straipsnį **papildant jį dalimi**, pagal kurią valstybės narės, kurių valiuta yra euras, gali nustatyti stabilumo mechanizmą (2011/199/ES: 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimas).

4. Persvarstyti, apsvarstyti iš naujo. Dar prieš 1997 m. patvirtinant Didžiųjų klaidų sąrašą, svarbiuose dokumentuose buvo įtvirtinta formuluotė su veiksmožodžiu **peržiūrėti** „persvarstyti“ reikšme: *Už prašymą sprendimą **peržiūrėti** už akių mokamas penkiasdešimties litų dydžio žyminis mokestis* (Civilinio proceso kodeksas, Žin. 2002, Nr. 36–1340); *Bylose teismų priimtus sprendimus gali **peržiūrėti** tik teismas ir tik įstatymų nustatyta tvarka* (Teismų įstatymas, Žin. 1994, Nr. 46–851). Ir nors tokia vartosena yra neteiktina, jos galima rasti ir Lietuvos dokumentuose, ir verstiniuose ES dokumentuose, pvz.:

*Apeliacija – sertifikavimo įstaigos apeliacinei komisijai adresuotas prašymas, kuriuo pareiškėjas prašo **peržiūrėti** jos priimtą sprendimą dėl ekologinės gamybos sertifikavimo* (Žin., 2009 01 17, Nr. 6–178); *Aukščiausiasis Teismas yra vienintelis kasacinės instancijos teismas įsiteisėjusiems Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo sprendimams, nutarimams ir nutartims **peržiūrėti*** (Teisės departamento išvada, 2013 09 04); *ginčijamą sprendimą priėmė administracinė institucija ir jokia teisminė institucija neturi kompetencijos **peržiūrėti** visų jo aspektų* (OL C 120, 2011 04 16); *galutinis sprendimas dėl pažeidimo – konkurencijos institucijos arba apeliacinio teismo sprendimas dėl pažeidimo, kuris negali būti **peržiūrėtas*** (EK pasiūlymas COM/2013/404, 2013 06 17).

DAIKTAVARDŽIO PERŽIŪRA VARTOSENA

Kalbant apie veiksmožodį **peržiūrėti**, reikia aptarti ir jo galūnės vedinį daiktavardį **peržiūra**. Daiktavardis **peržiūra** administracinėje kalboje vartojamas rečiau nei jo pamatinis žodis **peržiūrėti**. LRS teisės aktų paieškos bazėje iki 2013 m. spalio 30 d. rasti 3986 dokumentai, kuriuose šis žodis pavartotas įvairiais linksniais, daugiausia – 1779 dokumentuose – vartojamas kilmininkas **peržiūros**. Kur kas dažniau šis daiktavardis vartojamas ES dokumentuose – „EUR-lex“ bazėje (tuo pačiu laikotarpiu) rasta 11 440 dokumentų, kuriuose vartojami įvairūs žodžio **peržiūra** linksniai.

Ir LKŽ_e, ir DŽ nurodoma ta pati šio daiktavardžio reikšmė „peržiūrėjimas, patikrinimas“, tik pateikiami skirtingi pavyzdžiai: „Spektaklių **peržiūros**

komisija“ (DŽ) ir „Spektaklių peržiūra DŽ. Siunčiu tamstai dvi pasaki dėl paržiūros, ar bus geros Blv. Peržiūros komisija vŽ1905, 49. Prieš šventes reikia namuos padaryt peržiūrą RŠ“ (LKŽ_e). Iš tokių striukų pavyzdžių sunku nustatyti, apie kokį patikrinimą kalbama. Todėl tenka remtis pamatinio veiksmoždžio reikšmėmis.

Administracinėje kalboje prieš Lietuvai įstojant į ES šis žodis nebuvo dažnas, LRS teisės aktų paieškos bazėje pirmieji fiksuoti šio žodžio vartosenos atvejai yra iš verstinių dokumentų, pvz.: *Šalių Konferencija savo pirmajame posėdyje peržiūri, ar anksčiau pateikti poskyriai (a) ir (b) nepasenę. Tokios peržiūros vyksta remiantis geriausia turima mokslinė informacija ir klimato pasikeitimo bei jo pasekmių įvertinimu, taip pat atitinkama techninė, socialinė ir ekonomine informacija. Remdamasi šia peržiūra, Šalių Konferencija imasi atitinkamų priemonių, tarp kurių gali būti ir poskyriuose (a) bei (b) nurodytų įsipareigojimų pataisos* (Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija, Žin. 1995 03 15, Nr. 23–521). Iš šios teksto atkarpos aiškiai matyti, kad *peržiūra* vartojama patikrinimo reikšme, kai yra nustatoma esama būklė ir jos tinkamumas dabarties aplinkybėmis. Tokios vartosenos būta ir daugiau, pvz.: *sutarties peržiūra* (Budapešto sutartis dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms, Žin. 1997 12 03, Nr. 109–2761); *konvencijos taikymo peržiūra* (Konvencija dėl cheminio ginklo kūrimo, gamybos, kaupimo ir panaudojimo uždraudimo bei jo sunaikinimo, Žin. 1998 04 15, Nr. 35–935). Tiesa, 1998 metais *peržiūra* atsirado ir Lietuvos Respublikos antidempingo įstatyme, bet didelė tikimybė, kad ji ten pateko todėl, kad rengiant įstatymą buvo remtasi tarptautiniais susitarimais dėl antidempingo priemonių. Nuo 2000 metų *peržiūra* pamažu plinta ir Lietuvoje rengiamuose dokumentuose, pirmiausia tokiuose, kur derinami tarptautiniai prekybos santykiai (pvz., Kompensacinių muitų įstatymas, Protekcinių (apsaugos) priemonių įstatymas).

Kalbant apie veiksmožodinį daiktavardį *peržiūra*, derėtų kartu paminėti ir *peržiūrėjimą*, kuris taip pat yra veiksmoždžio *peržiūrėti* vedinys, ir kartais gali būti vartojamas labai panašia reikšme kaip ir *peržiūra*, pvz.: *teisės aktų, sutarčių, programos nuostatų, rekomendacijų peržiūrėjimas*. LRS šis žodis bazėje daugiausia vartojamas dokumentuose, susijusiuose su dviem svarbiais teisės aktais ir jų formuluotėmis: *Neįsiteisėjusių teismo sprendimų peržiūrėjimas apeliacine tvarka* (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas); 62 straipsnis. *Konstitucinio Teismo nutarimo peržiūrėjimas* (Konstitucinio Teismo įstatymas).

SĄSAJOS SU KITŲ KALBŲ ŽODŽIŲ REIKŠMĖMIS

Tikėtina, kad žodį *peržiūra* administracinėje lietuvių kalboje skatina plisti vertimų poveikis. Taip manyti leidžia ir dokumentų, kuriuose vartojamas žodis *peržiūra*, priėmimo datos, ir tų dokumentų verstinis pobūdis. Lietuvišku žodžiu *peržiūra* verčiami du anglų kalbos žodžiai: *review* ir *revision*. ALKŽ nurodytos 8 anglų kalbos žodžio *review* reikšmės lietuvių kalboje, iš jų dokumentams būdingos trys: 1) apžvalga, apžvelgimas; 2) apžiūra, peržiūra; patikrinimas, 3) teis. peržiūrėjimas; *his case is in under review – jo byla peržiūrima*. ES institucijų vertėjų duomenų bazėje IATE pateikiamas tokių terminų vertimas: *ethics review – etikos aspektų vertinimas; viability review – gyvybingumo apžvalga; engagement quality control review – užduoties kokybės kontrolės priežiūra*. Ir anglų k. žodis turi reikšmės atspalvių, iš esmės jie atitinka *peržiūros* pamatinio veiksmažodžio *peržiūrėti* reikšmes: pirma reikšmė „apžvalga“ – gali būti siejama su fiziniu peržvelgimu, susipažinimu; antra reikšmė „būklės įvertinimas, patikrinimas“, trečia reikšmė (įtraukta į Didžiųjų klaidų sąrašą, bet vartojama teisės kalboje) „persvarstymas.“

Aptariant veiksmažodį *peržiūrėti* buvo iškelta dar viena reikšmė „pakeisti“, iš šios reikšmės veiksmažodžio padaryta *peržiūra* irgi yra vartojama administracinėje kalboje. Į anglų kalbą šis žodis verčiamas *revision*. Įdomių duomenų dėl žodžio *peržiūra* sąsajos su kitų kalbų duomenimis galima rasti daugiakalbiame Europos Sąjungos tezaure „Eurovoc“. Jame yra pateiktas lietuviškas terminas *Sutarties peržiūra* ir nurodytas jo vertimas į 22 ES kalbas, iš jų daugiau nei pusėje kalbų (12) yra junginiai su tarptautiniu žodžiu: ispanų k. *revisión del Tratado*; danų k. *revision af EU-traktat*; anglų k. *revision of the Treaty*; prancūzų k. *révision de traité*; kroatų k. *revizija Ugovora o EU*; italų k. *revisione del trattato*; maltiečių k. *revizjoni tat-Trattat*; lenkų k. *rewizja traktatu*; portugalų k. *revisão de tratado*; rumunų k. *revizuire a unui tratat*; slovakų k. *revízia zmluvy*; slovėnų k. *revizija Pogodbe*. Kai kuriose kitose kalbose vartojami žodžiai, reiškiantys pakeitimą (bulgarų k. *изменение на договор*; vokiečių k. *Vertragsänderung*; čekų k. *změna smlouvy*). Latviai turi panašios darybos žodį kaip ir lietuviai (*Līguma pārskatīšana*). Žodžių *peržiūra* ir *pārskatīšana* sandara tokia pati kaip tarptautinio žodžio (sudarytas iš priešdėlio, reiškiančio iš naujo kartojamą veiksmą, ir daiktavardžio, žyminčio akių nukreipimą norint pamatyti).

TŽŽ 2013 nurodomos šešios tarptautinio žodžio *revizija* reikšmės, 5-ta reikšmė „įstatymo, sutarties peržiūrėjimas ir pakeitimas.“ Tiesa, toks terminas administracinėje lietuvių kalboje beveik nevartojamas, *sutarties revi-*

zijų LRS teisės aktų duomenų bazėje iš viso nėra, o įstatymo revizija įvairiais linksniais iš viso pavartota 18 kartų, iš jų tik 5 atvejai rašytinėje kalboje, kiti – LRS posėdžių stenogramose (sąlytinėje kalboje). Šia reikšme vartojama *peržiūra*.

PERŽIŪRA ES INSTITUCIJŲ VERSTINIUOSE DOKUMENTUOSE

ES institucijose *peržiūra* yra tam tikra procedūra, susijusi su teisinio reglamentavimo, kuris fiksuojamas dokumentuose, keitimu: *Sąjungos gamintojai gali pateikti rašytinį prašymą atlikti peržiūrą* (OL C 119, 2012 04 24); *Inicijavusi peržiūrą, Komisija pasilieka teisę ją užbaigti, net jei peržiūros prašiusi šalis nusprendžia atsiimti peržiūros prašymą* (OL C 086, 2012 03 23); *Jei valstybės narės nori tam tikros formos užtikrinimo, pradėti teikti naujo tipo teisės aktų nustatytas paslaugas, specialiai pritaikytas MVĮ poreikiams, kaip antai „ribotas auditas“ arba „teisės aktų nustatyta peržiūra“; kurias teikiantys auditoriai, siekdami aptikti netikslumus dėl klaidos ar sukčiavimo, atliktų ribotos apimties procedūras* (Žalioji knyga KOM/2010/0561).

Peržiūra gali turėti įvairių pažymimųjų žodžių, rodančių, kad kalbama apie jos skirtingas rūšis, pvz.: *Atlikus pirminę Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos sektoriaus peržiūrą, nustatyti trūkumai* (OL L 056, 2012 02 29); *Minimali peržiūra, siekiant atsižvelgti į teismo praktiką. Išsami peržiūra, siekiant priderinti direktyvą prie dabartinių sąlygų farmacijos srityje* (EK darbinis dokumentas, 2012 03 01); *Daugeliui rodiklių verčių viršijant orientacines ribas, po ekonominės rezultatų suvestinės peržiūros matyti įvairių uždavinių tiek vidaus, tiek išorės lygmeniu* (EK ataskaita COM/2012/068, 2012 02 14).

ES dokumentuose būdinga žodžio *peržiūra* „patikrinimo“ reikšmė, pvz.: *prašo Komisijos atliekant 2011 m. peržiūrą apsvaistyti galimybę visiškai panaikinti tarptinklinio ryšio paslaugų mokesčius ES viduje* (OL C 136 E, 2012 05 11); *2010 m. daugelis BĮ [bendrųjų įmonių] pradėjo strateginių dokumentų peržiūrą ir ėmėsi atnaujinti mokslinių tyrimų prioritetus, kuriais remiantis parenkamos konkursų temos, kad būtų atsižvelgta į mokslinę pažangą ir besikeičiančius įvairių sektorių poreikius* (EK ataskaita COM/2012/0190, 2012 04 27); *Šios peržiūros tikslas – užtikrinti derėjimą su iniciatyva „Mokumas II“ ir skatinti tarpvalstybinę veiklą šioje srityje bei padėti pagerinti pensijų sistemų padėtį visoje ES* (Baltoji knyga COM/2012/055, 2012 02 16).

Iš šių pavyzdžių matyti, kad *peržiūra* ne tik paprastas patikrinimas, t. y. būklės įvertinimas, bet ir tam tikri tikslingi pakeitimai, kurie priimami atsižvelgiant į aplinkybes ar tam tikrus siekius.

Neaiškiai suvokiamą žodžių *peržiūrėti* ir *peržiūra* reikšmę patvirtina ir LRV 2012 m. balandžio 11 d. nutarimas Nr. 390 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 25 d. nutarimo Nr. 1558 „Dėl potvynių rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin. 2012 04 19, Nr. 46-2230). Jame nustatyta, kad nutariama pakeisti ankstesnę nutarimą ir vietoj žodžio „apsvarstyti“ įrašyti žodį „peržiūrėti“; vietoj žodžio „svarstymo“ įrašyti žodį „peržiūros“; o vietoj žodžio „svarstant“ įrašyti žodį „peržiūrint“. Keičiamos tokios nutarimo formuluotės:

2.1.2. **apsvarstyti** (keičiama *peržiūrėti*) ir *prireikus, ne vėliau kaip iki 2018 m. gruodžio 22 d., o vėliau – kas šešerius metus, patvirtinti preliminarus potvynių rizikos vertinimo ataskaitas ir jų pakeitimus*;

2.1.3. *teikti Europos Bendrijų Komisijai šias ataskaitas: [...]*

2.1.3.3. *potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių parengimo, svarstymo* (keičiama *peržiūros*) ar *keitimo – ne vėliau kaip iki 2014 m. kovo 22 d., o vėliau – kas šešerius metus*;

2.1.3.4. *potvynių rizikos valdymo planų parengimo, svarstymo* (keičiama *peržiūros*) ar *keitimo – ne vėliau kaip iki 2016 m. kovo 22 d., o vėliau – kas šešerius metus. [...]*

19. **Svarstant** (keičiama *Peržiūrint*) *potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius, turi būti atsižvelgiama į klimato kaitos poveikį potvynių kilimui.*

Tikėtina, kad pirminiame LRV nutarimo tekste *svarstyti* ir *svarstymas* atsirado siekiant išvengti minėtame Didžiųjų klaidų sąrašo punkte nurodytos klaidos, ir persistengta, vėliau persistengimo klaidą teko taisyti.

IŠVADOS

Veiksmažodis *peržiūrėti* ir jo vedinys *peržiūra* dažnai vartojami administracinėje kalboje, tai patvirtina paieškos teisės aktų duomenų bazėse rezultatai. Tai administracinei kalbai būdingi žodžiai, nes jais reiškiami dalykai, susiję su teisinio reglamentavimo, kuris fiksuojamas dokumentuose, keitimu.

Galima skirti keturias veiksmažodžio *peržiūrėti* reikšmes, būdingas dabarinei administracinei kalbai: 1) apžiūrėti, permesti akimis, peržiūrėti duomenis, informaciją, įrašą; 2) patikrinti, t. y. nustatyti būklę, padėtį, paprastai siekiant ją pakeisti; 3) pakeisti, patikslinti siekiant tam tikrų tikslų, priderinti prie pasikeitusių aplinkybių; 4) persvarstyti, apsvarstyti iš naujo.

Tikėtina, kad žodį *peržiūra* administracinėje lietuvių kalboje skatina plisti vertimų poveikis. Taip manyti leidžia ir dokumentų, kuriuose pradėtas vartoti žodis *peržiūra*, priėmimo datos ir tų dokumentų verstinis pobūdis, ir statistiniai Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešųjų dokumentų bazės „EUR-lex“ duomenys.

Šių žodžių apibūdinimai lietuvių kalbos žodynuose (DŽ, LKŽ_e) yra nepakankami, todėl rengiant naujus žodynus, derėtų atkreipti dėmesį į pasikeitusią šių žodžių vartoseną administracinėje kalboje, taip pat tikslinga ir jų kodifikacija, aptartosios reikšmės neturėtų būti laikomos klaidomis, juo labiau didžiosiomis.

SUTRUMPINIMAI

ES – Europos Sąjunga	LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė
EK – Europos Komisija	OL – Oficialusis leidinys
EP – Europos Parlamentas	Žin. – Valstybės žinios
LRS – Lietuvos Respublikos Seimas	

LITERATŪRA

- ALKŽ 2000: Piesarskas B. *Anglų–lietuvių kalbų žodynas*, Vilnius: Alma littera.
- DLKG 2006: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Red. Vytautas Ambrazas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- DŽ 2011: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. redaktorius Stasys Keinys. Šeštas (trečias elektroninis) leidimas. Lietuvių kalbos institutas, 2011. Prieiga per internetą: <<http://dz.lki.lt>>.
- EUR-lex – Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešųjų dokumentų bazė „EUR-lex“. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/lt/index.htm>>.
- EV – Eurovoc. Daugiakalbis Europos Sąjungos tezauras. Prieiga per internetą: <<http://eurovoc.europa.eu/drupal/?q=lt>> (žiūrėta 2013 10 02).
- IATE – Daugiakalbė Europos Sąjungos terminų bazė IATE. Prieiga per internetą: <<http://iate.europa.eu/iatediff/switchLang.do?success=mainPage&lang=lt>>.
- KancKP 2007: *Kanceliarinės kalbos patarimai*. Sud. Pranas Kniūkšta, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, internetinis leidimas. Prieiga per internetą: <<http://lkz.mch.mii.lt/Kanceliarinis>>.
- LKŽ_e 2005: *Lietuvių kalbos žodynas 1–20* (elektroninis variantas). Vyr. red. G. Naktinienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga per internetą: <www.lkz.lt>.
- SB – Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų paieškos bazė. Prieiga per internetą: <<http://www.lrs.lt>>.

TB – Lietuvos Respublikos terminų bankas. Prieiga per internetą: <<http://www.vlkk.lt/lit/terminai>>.

TŽŽ 2013: *Tarptautinių žodžių žodynas*. Redaktorių taryba: Angelė Kaulakienė ir kt., Vilnius: Alma littera.

Gauta 2013 12 05
Priimta 2013 12 20

USE OF WORDS *PERŽIŪRĖTI* AND *PERŽIŪRA* IN ADMINISTRATIVE LANGUAGE

S u m m a r y

The aim of the article is to discuss the presentation of the words *peržiūrėti* (to review) and *peržiūra* (a review) in dictionaries and to analyse their actual use in administrative texts as well as to provide recommendations on the definitions of these words in dictionaries. The verb *peržiūrėti* and its derivative *peržiūra* are often used in administrative language; it is also confirmed by the results of the search in the databases of legal acts. These words are characteristic of administrative language because they express matters relating to the change of legal regulation recorded in documents. The definitions of these words in the dictionaries of the Lithuanian language (*Dictionary of Modern Lithuanian*, *Dictionary of Lithuanian*) are not sufficient; therefore, attention should be paid to the changed use of these words in administrative language when compiling new dictionaries.

Four meanings of the verb *peržiūrėti*, characteristic of contemporary administrative language, can be distinguished: 1) to take a look at, to scan through, to revise data, information, entry; 2) to inspect, i.e. to determine the state, condition in order to change it; 3) to change, update for specific purposes; to adapt to the new circumstances; 4) to reconsider, to consider one more time.

It is likely that the spread of the word *peržiūra* in Lithuanian is driven by the impact of translations. Such a conclusion is prompted by the dates of approval of documents that mark the beginning of the use of the word *peržiūra* and the translation type of such documents as well as statistical data of the database of EU legal acts and other public documents EUR-lex.

KEYWORDS: meaning of words, administrative language, lexis.

RASUOLĖ VLADARSKIENĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
rasuole@lki.lt